FLYGBLAD

N:r 67. 1943.

DEN GULA VETEMYGGAN.

I Sverige förekomma två vetemyggarter, dels den gula vetemyggan, *Contarinia tritici* (Kirby) och dels den röda vetemyggan, *Clinodiplosis mosellana* (Géh). Av dessa är i Sverige utan tvivel den gula vetemyggan det svåraste skadedjuret.

Vid tiden för vetets axgång lägger den gula vetemyggan sina ägg i veteaxen. Honorna förekomma då talrikt i vetefälten. Om dagarna vid starkt solljus samt vid dålig väderlek uppehålla de sig i vetebeståndets nedre del strax ovanför marken, där de vanligtvis sitta på stråna eller på undersidan av bladen. Vid gynnsamt väder förflytta de sig några timmar före solnedgången upp i höjd med axen och börja äggläggningen. Det är då lätt att känna igen dem. Den gula vetemyggan är citrongul med ryggen något mörkare. Vingarna äro något längre än kroppen, genomskinliga och i vissa dagrar färgskiftande. Honornas antenner äro något längre än halva kroppslängden. Bakkroppen är starkt avsmalnande bakåt. Sista bakkroppsringen innesluter det mycket långa hårfina äggläggningsröret. Honorna äro ej fullt 2 mm långa. Hanarna äro endast c:a 1 mm långa, något mörkare samt ha mycket längre antenner.

Vid äggläggningen inför honan sitt långa äggläggningsrör mellan blomfjällen och avlägger sina ägg i det inre av blomman. Äggsamlingarna bestå vanligen av 6—15 ägg.

Regelbundna frekvensstudier ha visat att vetemygghonorna förekomma i ett vetefält först när axskjutningen framskridit så långt att enstaka ax delvis blottats, varefter frekvensen hastigt ökar för att nå sitt maximum ungefär då 50 % av axen äro helt blottade. Sedan axgången är fullbordad förekommer i vetefälten endast ett fåtal gula vetemyggor.

Efter c:a 8—9 dagar kläckas äggen, varefter larverna börja livnära sig av det växande fruktämnet. I de fall då antalet larver i en blomma är stort, förstöra de den unga kärnan fullkomligt. Omkring 20 dagar efter kläckningen äro larverna fullbildade och färdiga att lämna axen. Vanligtvis invänta de ett regn och taga sig då ned till marken, där de borra sig ned till ett djup av c:a 4 cm. Här spinna de in sig i en kokong i vilken de övervintra.

Veteblomma med vetemygglarver. Förstor. c:a 15 ×.

På våren bryta de kokongen och vandra upp till jordytan, där de förpuppa sig och kläckas omkring en månad efter det de lämnat kokongen. Som regel sammanfaller maximikläckningen med vetets axgång. Efter parningen, som följer nästan omedelbart på kläckningen, begiva sig honorna från kläckningsfälten till vetefälten för att börja äggläggningen. Vid förflyttningen till vetefälten följa honorna med vinden och oftast högt över markytan. Denna omständighet att de ej följa markytan leder till att skadorna ej koncentreras till fältens kanter utan i stort sett äro jämnt fördelade i vetefälten.

Vetemygglarverna kunna vålla mycket svåra skador. Omfattande undersökningar visade att åren 1931 och 1932 voro i stora delar av Skåne c:a 25 % av kärnorna förstörda. 1942 uppgingo skadorna i Mälarområdet till i medeltal c:a 10 %.

Möjligheterna att bekämpa vetemyggan äro begränsade ty under den tid de leva som larver i blommorna äro de oåtkomliga för bekämpningsmedel, likaledes fordras för att bekämpa larverna, då de ligga i vinterkokongen, så stora giftmängder, att det ej går att genomföra i praktiken.

Då larverna på våren lämna kokongen och vandra upp till ytan för förpuppning, äro de emellertid oskyddade och kunna påverkas av bekämpningsmedel. Åtskilliga medel ha prövats först i laboratorieförsök och sedan i omfattande fältförsök i vilka de olika preparatens effekt kontrollerats med hjälp av kläckningslådor. Fältförsöken ha utlagts och bearbetats i anslutning till de försöksmetoder, som användas i sort- och gödslingsförsök. Några av de prövade medlen vållade skador på grödan, andra hade endast obetydlig effekt på larverna. De medel, som lämnade bäst resultat, voro klorkalk, kalciumoxid, kainit och kalkkväve. Bekämpning medelst klorkalk och kainit torde dock ställa sig alltför dyrbar. Kalciumoxid bör endast begagnas om kalkningsbehov föreligger. Av de hittills prövade medlen torde kalkkväve vara det som bäst lämpar sig för bekämpning av vetemygglarverna. Fördelen med kalkkväve som bekämpningsmedel är, att det samtidigt verkar som kvävegödselmedel. Höga och sena kalkkvävegivor skulle vara effektivast mot larverna, men de sänka skörden betydligt för de flesta växtslag. Vid användning av en kombinerad kalkkväve- och salpetergiva till rotfrukter efter höstvete skulle emellertid en bekämpning av vetemygglarverna

Vetekorn, längst t. v. oskadade, övriga skadade av vetemygga. Foto J. Mühlow.

uppnås utan extra kostnader. Likaså skulle genom odling av havre efter vårvete och då gödsling av havren med kalkkväve en lika förmånlig bekämpning av larvbeståndet efter vårvete uppnås.

Möjligheterna att genom besprutning, bepudring eller användning av gasformiga medel bekämpa myggorna i vetefälten under äggläggningen ha även prövats. De gasformiga och vissa av pudermedlen kunde emellertid användas endast under för dem speciellt gynnsamma väderleksförhållanden, och besprutningen ställde sig alltför dyrbar för att kunna omsättas i praktiken.

Redan tidigt framkom, att vissa vetesorter skadades mera av vetemyggor än andra vetesorter. Till en början ville man söka förklaringen i sådana egenskaper som axens ludenhet och borstighet. Omfattande undersökningar ha emellertid visat, att angreppsgraden huvudsakligen sammanhänger med skillnader i de olika vetesorternas axskjutning. Det är därvid framför allt två egenskaper, som äro av betydelse, nämligen dels axskjutningstiden d. v. s. när axen framkomma ur bladslidorna och dels axskjutningshastigheten d. v. s. hur snabbt axen passera det angripbara stadiet. Sorter med tidig och långsam axskjutning skadas mest, sorter med sen och snabb axskjutning skadas minst. Genom undersökning av tusentals axprov har skillnader i angreppsgrad mellan vissa sorter fastställts.

Beträffande sortskillnaderna torde f. n. i Mälar- och Hjälmarbygden Ergo och Gluten vara de minst angripna sorterna med lika svåra skador. Thule II och Thule III äro båda mera angripna. Det inbördes förhållandet kan uttryckas så att om i Ergo och Gluten 10 % av kärnorna förstörts, så har i Thule II 14 % och i Thule III 16 % förstörts.

För Skåne, som de senare åren ej blivit närmare undersökt, då angreppen där varit obetydliga, torde alltjämt de resultat beträffande sortskillnader gälla, som vunnos under förra härjningsperioden. Äring, Standard och Skandia visade sig då vara de minst angripna sorterna. Nya sorter för Skåne, som de senare åren utsläppts i marknaden, äro ännu ej undersökta.

Det bör emellertid framhållas, att uppgifterna om de olika vetesorternas angreppsgrad endast gäller inom det område för vilket de blivit fastställda. Även om en sort skadas obetydligt i Mälartrakten, kan den vid odling i Skåne bli svårt angripen.

Statens Växtskyddsanstalt.

Statens växtskyddsanstalt lämnar *kostnadsfritt upplysningar* och *råd* beträffande de odlade växternas sjukdomar och parasiter inom växt- och djurvärlden samt rörande bekämpningsmedel, besprutningsredskap m. m. Den utgiver tre publikationer: MEDDELANDEN, FLYGBLAD och VÄXTSKYDDSNOTISER. Samtliga utdelas gratis till institutioner, bibliotek, skolor m. fl. Enskilda personer erhålla flygbladen i enstaka exemplar gratis; till anstaltens självkostnadspris erhålla de flygblad i större antal samt, oberoende av antal, övriga publikationer. Växtskyddsnotiser utkommer som tidskrift med f. n. 6 häften om året, och priset per årgång är 2: — kr.; enstaka häften utlämnas ej; av vissa uppsatser finnas dock särtryck, som utlämnas på samma villkor som flygbladen.

Anstaltens adress är:

STATENS VÄXTSKYDDSANSTALT, STOCKHOLM 19.

Emil Kihlströms Tryckeri A.-B. Stockholm 1943

17718